

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2016 m. sausio 8 d. *

Pamästykime

Pasitikome Naujuosius metus. Pagarbiai ir su meile, svajodami ir prašydam, kad būtų geri, šviesūs ir laiminges. Palydėjome senuosius, dėkodam, kad apsaugojo mus nuo karo, bado ir gaisrų pašvaistės. Kas jau buvo – žinome, tad prašykime Aukščiausiojo malonės, kad ir per amžius saugotų mūsų šalį ir mus visus nuo pikto, kad mūsų žemės soduose žydėtų vyšnios, o širdyse – gėris ir meilė artimui ir Tėvynei.

Metai... Eilė dienų, kurias sutinkame ir palydime. Turime jų daug, palikuosi pėdsaką mūsų gyvenime, šviesių ir skaudžiai įsirėžusių į tėvų, brolių ir sesių likimą. Sausio 13-oji – viena jų, o kiek daug mena istorija, kurių paliktą skausmą kenčia artimieji, kurių netekys želdžia tėvus ir vaikus, kol jų skriaudą galingestinas laikas užglosti metų ranka.

Sausio 13-oji. Laisvės gynėjų diena. Taip pavadinome tą dieną, pagerbdami žuvusius ir suluosintus Lietuvos Neprisklausomybės gynėjus, radusius savęje ryžto pastoti kelią okupantų tankams. Laisvės gynėjai – visi, kurie tomis lemtingomis mūsų laisvei dienomis budėjo prie Parlamento rūmų ir visoje Lietuvoje, sau godami valstybei svarbius objektus.

Minėdami juos, nepamirškime pagerbti ir tų 38 744-ių „bandita“ vadintų Laisvės gynėjų, kurie, gindami savo žemę, Tėvynę ir mylimus žuvos miškuose ir laukuose, susisprogdino bunkeriuose, kurių kapai nematė gėlių, kurių reitas išlisko gyvas. Nepamirškime Laptevų jūros kankinių ir Krasnojarsko taigoje palikuosiu sveikatą, Vorkutos kasyklų klipatų kalinių. Mylēdami savo žemę jie ugđė Laisvės kovotojus kiekvienai dienai – ir Sausio 13-osios gynėjus.

Sausio 13-ąją pagerbiame žuvusiuosius malda ir dėkingumo žodžiais už jų drąsą ir pasiaukojimą. Jie nesitraukė, nebėgo nuo sužvėrėjusių budelių ir jų tankų. Tokia jau lemtis, kad jų krūtines surado kulkos, paglemžė tankų vikšrai, o ten stovėjo tūkstančiai, suristi viena minuti, vienu siekiu: „Laisvę Lietuvai!“

Ar kam nors kyla klausimas, kas kaltas už visos tautos kančias, už krauju upes, už daugelio tūkstančių gyvybę. Ji brangi, negalime dovanoti né vienos. Jau dabar išgamos šneka, esą patys esame kalti dėl visų represijų, ir bando irodinti pasakėcios apie vilką ir ériuką tei-

singumą. Ne, mes nekalti dėl nepasotinamo okupantų apetito ir savų – jų padėjėjų – turto ir valdžios troškimo. Ne, mes nekalti, kad „okupavome“ Sibirą ir Vorkutą, Kazachstaną ir Mordoviją. Tauta dar atmena savo istorijos skaudžias datas – ir spaudos draudimą, ir Muravjovą-Koriką, ir Kražių skerdynes, nors visas jas šimteriopaiviršijo naujieji okupantai. Mes nepamiršome, bet priminti reikia.

Gyvename nelengvų išbandymų laikotarpį. Kažko nepametę ieško Kremliaus kaimynai, pasiilgę lietuviškos dešros, kurios nepamiršta jiems pasiūlyti paslaugūs bičiuliai. O norėtume, kad ji būtų pasiekama kiekvienam, kad valdžios vyrų dėmesys būtų ne tik ekonomikos problemoms, bet ir eiliniams piliečiams, žmonėms, pagal savo jėgas keliantiems tą ekonomiką. Štai ministras pirmininkas Algirdas Butkevičius, kalbėdamas Panėvėžyje, analizavo visas ekonomikos sritis, bet nė žodžiu neužsiminė apie trečdalio Lietuvos gyventojų – pensininkų gyvenimą. Deja, toks požiūris vyrauja ir kitų valdininkų protuose. Ačiū nors už tai, kad nebando mūsų įtikinti, kad „prie rusu buvo geriau“ ir suvilioti saldainių popierukais.

Sunku pasakyti, kur prasideda priesiūlų pinklės ir kur mūsų pačių vergijos išročių liekanos. Pasirodo, kad ir kasdieniniame gyvenime reikia ginti laisvę – laisvę galvoti savo galva, rinktis savo protu, nesižeminti prieš besididžiuojantį. Ypač duokime atkirti siekiantiems naujos birželio 15-osios ar kitos panašios datos, kurių apraudoti paliktume savo vaikams.

Artėja rinkimai į Seimą. Kasdien vis arčiau. O mes ar ruošiamės suteikti rinktiesiems teisę būti mūsų ateities kūrėjais. Ar leisime ir toliau būti abejiniams Tėvynės garbei – tautos pagerbimo paminklo pastatymui Lukiškių aikštėje, ar ir toliau leisime spjauti į šulinį, iš kurio geriamo. Pagalvokime, o pagalvojė spręskime, ar juos verta vertais vadinti ir rinkti.

Pamästykime, mielieji, sveiku protu, neužterstu apgaulingais autoritetais ar saldžiaus pažadais, pažadai – senas žvejų – komunistų masalas patikliems kilbukams. Gyvenkime savo protu ir neužkibkime ant jų kabliuko.

Algirdas BLAŽYS

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinu informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.

Prenumeratos indeksas 0117. Kaina:

1 mėn. – 2,40, 3 mėn. – 7,19,

6 mėn. – 14,40, 12 mėn. – 28,79 Eur.

Pro memoria

Antanas LUKŠA-Arūnas
1923–2016

Ant nepaprastai ilgo Lietuvos laisvės kovotojų vėlių suolelio antrają šių metų dieną prisėdo ir Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos (LPKTS) Garbės pirmininkas, Prienų miesto Garbės pilietis, Vyčio Kryžiaus ordino kavalierius, karys savanoris atskpt. Antanas Lukša – neatsiejama tragedijos Lietuvos praeities dalis, padedanti mums suvokti Laisvės kainą.

Antanas Lukša gimė 1923 metų gegužės 31 dieną Prienų rajono Veiverių valsčiaus Juodbūdžio kaimo ūkininkų Simano ir Onos Lukšų šeimoje, užau-go tarp keturių brolių ir dviejų seserų. Baigė Mozūriškių pradžios mokyklą, Veiverių progimnaziją, Kauno „Aušros“ gimnaziją, Kauno mokytojų seminariją. Studijavo Kauno Vytauto Didžiojo universiteto Statybos fakultete geodeziją. Prilausė Ateitininkų organizacijai.

Per pirmąjį bolševikų okupaciją su broliais Jurgiu, Juozu ir Stasiu, Kauno universiteto studentais, platino antikomunistinę spaudą, vėliau išstraukė į antinacių pasipriešinimą. Užgriuvus antrajai sovietų okupacijai, prasidėjo kūpina pavoju Antano Lukšos pogrindinė veikla. 1944 metais pradėjės dirbtį Veiverių vidurinės mokyklos mokytoju ir gyvendamas tėviškėje, bendravo su krašto partizanais, padėjo kovotojams, kaip žvalgas ir ryšininkas. Antanas vieną po kito gavo grasinančius kvietimus į Leningrado karų mokyklą, tačiau nepasidavė – kaip ir broliai: Jurgis, Juozas ir Stasys, Motinos palaiminti, gavę Tėvo sutikimą, pasirinko Lietuvos Laisvės kovotojo kelią. Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės vado Juo-

zo Stravinsko-Žiedo kvietimu 1945 metų vasarą Antanas Lukša tapo kovotoju Arūnu, patyrė žūtbūtinių kautynių skonių.

1946 metais sukūrus Ben-dro demokratinio pasipriešinimo sąjūdį su būstine Vilniuje, partizanų vadovybė komandiravo Antaną į Kaišiadorių rajoną palaikyti ryšius tarp Kau-no pogrindžio ir Vyriausiuų ginkluotų pajėgų štabo pareigūno Juozo Lukšos-Skirmantu. Antanas Lukša įsidarbino Žaslių vidurinės mokyklos direktoriumi. 1946 metų gruodžio pabaigoje kartu su broliais Juozu-Skimantu, Stasiu-Juodvarniu, Vilniaus universiteto studentu, bei Broniumi Barzdžiuku-Būtautu, Algimantu Zaskevičiumi-Šalna išaiškino KGB provokatoriaus Juozo Markulio-„Erelio“ išdavystę ir, vengdamas arešto, pasitraukė į visišką pogrindį.

1947 metų balandžio 3 dieną Tau-ro apygardos vado įsakymu Antanas Lukša-Arūnas paskirtas Tauro apygardos štabo Žvalgybos ir ryšių skyriaus viršininku ir Birutės rinktinės štabo pareigūnu – telkė partizanus į brolio Juozo Lukšos-Skimanto įkurtą Bi-rutės rinktinę Kaune, buvo apmokytas ryšio palaikymo kodų tarp į Vakarus išvykusių partizanų įgaliotinių Juozo Lukšos ir Jurgio Krikščiūno, organizavo jų kelionę. Vykdymas Tauro apygardos vado Antano Baltūsio-Žvejo ir Jono Žemaičio-Vytauto įgaliotinio susitikimą, 1947 metų birželio 13-ąją buvo provokatoriaus išduotas – pateko į KGB pasalą ir buvo areštuotas. Po kankinančių tardymų Kauno KGB rūmuose nuteistas 25 metams lagerio ir 5 metams tremties pagal agentūrinę bylą „Zapad“. Kalėjo Lukšių kalejime, Komijos „501 strojkoje“, 1949 metais su ukrainiečių ir rusų politiniais kaliniais organizavo sukilimą; 1950 metais etapu išvežtas į Irkutsko srities Taišeto lagerius, vėliau – į Kolymos Berlagą 53 Miaundžos lagerį. Iš keturių brolių partizanų vienintelis išlikęs gyvas, 1956 metais grįžo į Lietuvą, apkabino vienišą likusią Motiną ir iš Vorkutos lagerių grįžusį vyriausiąjį brolių Vincą. Sukūrė šeimą su Eugenija Irena Savickaitė, užaugino dukterį Dalią ir sūnų Kęstutį, sulaukę vaikaičių Simono ir Godos, provai kaitės Kotrynos.

(keliamas į 6 psl.)

Bejegiškumo sindromas įveikiamas?

Lietuvoje jau seniai siaučia pavojinga epidemija. Ji išsimetė tiek į jaunus, tiek senus, į moteris ir vyrus, į miestus ir kaimus. Jos pagrindinis simptomas – nepasitenkinimas dabartine situacija, lydimas tvirto įsitikinimo, kad nieko neįmanoma pakeisti. Ligos apimtas žmogus tvirtai tiki, jog jis ar ji tikrai nieko negali pakeisti, o kiti – nors ir galėtų, bet nenori jokių permainų. Vieinas iš šios ligos simptomų – tvirtas įsitikinimas, kad valdžia turi sukurti mums patogų gyvenimą. Bent jau tokį, kokių sau susikuria.

Nors, kaip minėjau, liga jau yra išgijusi epidemijos mastą, tačiau visgi sunkiausia jos forma kamuoją, kad ir kaip būtų parodoksalu, būtent tuos, kuriems perduoti visi galios svertai – Lietuvos politikus.

Vengiu dalyvauti konferencijose, skirtose kuriai nors pro-

blemai nagrinėti. Nors puikiai suprantu, kad tai proga susitikt su kurios nors srities specialistais, gauti svarbios informacijos, tačiau mane atgraso vyraujanti deklaracijų nuotaika. Pavyzdžiu, opozicijai atstovaujantis politikas iš tribūnos rėžia: valstybė privalo daugiau pinigų skirti švietimo ir kultūros sričiai. Visiškai pritariu, tačiau jo garsūs pareiškimai nedžiugina. Puikiai žinau, jog, paklaustas, ką gali nuveikti, kad jo žodžiai taptų kūnų, jis atsakys, kad, deja, yra opozicijoje ir nuo jo niekas nepriklauso, tačiau, jei tik jis patektų valdžion... Seniau dar naiviai klausdavau, kodėl jis nepasirūpino socialiai teisingesniu ir išmintingesniu įvairių sričių finansavimu, kai buvo valdanciojoje koalicijoje ir net užėmė ministro postą. Dabar jau nebeklausiu, nes atmintinai žinau atsakymą: tuomet buvo visai

kitokia biudžeto situacija, buvo didelių ekonominių sunkumų, be to, visas pozityvių iniciatyvas blokavo nesukalbami koalicijos partneriai. Man dažnai atrodo, kad Lietuvos partijos, kurias rinkėjai labiausiai paremia per rinkimus, sąmoningai pasirenka partneriais tuos, kurie tik trukdo. Tokiu būdu yra kam suversti visą atsakomybę už neįgyvendintus pažadus.

Ypač keista stebeti, kai iš konferencijos tribūnos prabyla valdančiajai koalicijai priklausantis politikas. Labai dažnai jis (ar ji) įtaigiai dėsto, ką reikėtų daryti. Paskui, numanydamas klausimą – tai kodėl nedarote?, gudriai paaikiškina, kad, deja, net jo partijoje ne viši jam pritaria. Supraskime, jis tai geras, tik nieko negali.

Aišku, dar yra šimtai organizacijų, kurie už įvairių fondų pinigus demonstruoja ak-

tyvumą, kuria įvairias iniciatyvas. Jų svarbiausias tikslas – įsisavinti skirtas lėšas, tvarkingai sutvarkyti buhalterinius projektus ir rašyti naujus projektus.

Jei manome, kad bejegiškumo sindromas būdingas tik kitiems, idėmiau pažiūrėkime į veidrodį. Kiekvienas iš mūsų mėgsta piktintis, jog politika purvina, žiniasklaida subulvarėjusi, valstybės institucijose klesti korupcija. Išliejė pasipiktinimą, skubame save ir kitus patikinti, jog mes tai nieko negalime pakeisti ir toliau pataikaujame tiems politikams, nuo kurių stalo trupinių tikimės, žūrimės ir aptarinėjame tas pačias bulvarines laidas ir prireikus problemas sprendžiame kysiai. Taip, mums visa tai nepatinka. Tačiau mes juk bejegiai ką nors pakeisti. Ar ne?

Rašau visa tai ne tam, kad

dar kartą ironiškai vyptelčiau: štai kokie mes esame, ir nieko nebepadarysi. Man svarbiau jums ir sau priminti, kad pilietinis neigalus yra pirmiausia pasirinkimas, o ne galutinis verditas. Šiandien svarbiausia ne analizuoti, kaip įvyko, jog susiklostė tokia situacija, kas dėl to kalčiausias, bet klausti – kaip aš galiu pasaulį padaryti bent kiek teisingesnį, kiek geresne vieta gyventi?

Motina Teresė kartojo: jei šiandien negali išgelbėti visų, kuriems reikia pagalbos, padėk bent vienam, kuriam tikrai gali padėti. Kiekvienas galime kur kas daugiau, nei manome. Néra situacijų be išeities, tik išeitys neretai reikalauja labai daug pastangų ir néra malonios.

Ir dar – vienintelė galimybė keisti pasaulį yra tai daryti *čia ir dabar*.

Andrius NAVICKAS

2016 metais bus mokama likusi kompensuojamų pensijų dalis

„Iki švenčių visiems gavėjams buvo išmokėtos periodinės išmokos, taip pat ir pensijos bei kompensacijos už 2010–2011 metais sumažintas senatvės, išankstinės senatvės ir netekto darbingumo (invalidumo) pensijos. Kompensacijos mokamos vadovaujantiesi nuo 2014 metų gegužės 22 dienos galiojančiu Valstybinių socialinio draudimo senatvės ir netekto darbingumo (invalidumo) pensijų kompensavimo įstatymu. Likusi dalis kompensuojamų sumų bus išmokėta 2016 metų kovą, birželį, rugpjūčių ir gruodį,“ – informavo Seimo narė Vincē Vaidevutė Margevičienė.

Šiemet Seimas priėmė ir kitą įstatymą, kuriuo bus kompensuojamos pensijos tiems asmenims, kuriems jos buvo sumažintos dėl turėtų draudžiamų pajamų. Pagal pastarąjį įstatymą kompensuojamos sumos pradedamos mokėti nuo 2016 metų antrojo ketvirčio.

Anot V. V. Margevičienės, pagal šį įstatymą bus kompensuojamos: valstybinės socialinio

draudimo senatvės pensijos (toliau – senatvės pensija); Lietuvos Respublikos pirmojo ir antrojo laipsnio, nukentėjusių asmenų, pareigūnų ir karių, teisėjų valstybinės pensijos (toliau – valstybinės pensijos).

Senatvės pensijų kompensavimo tvarka: 2016 metų antrojo ketvirčio paskutinį mėnesį senatvės pensijų gavėjams išmokama 33 procentai senatvės pensijos kompensuojuojamosios sumos; 2017 metų pirmojo ketvirčio paskutinį mėnesį senatvės pensijų gavėjams išmokama 33 procentai senatvės pensijos kompensuojuojamosios sumos; 2018 metų pirmojo ketvirčio paskutinį mėnesį išmokama 34 procentai senatvės pensijos kompensuojuojamosios sumos.

Valstybinių pensijų kompensavimo tvarka: 2016 metų antrojo ketvirčio paskutinį mėnesį valstybinių pensijų gavėjams išmokama 33 procentai valstybinės pensijos kompensuojuojamosios sumos; 2017 metų pirmojo ketvirčio paskutinį mėnesį valstybinių pensijų gavėjams išmokama 33 procentai valstybinės pensijos kompensuojuojamosios sumos; 2018 metų pirmojo ketvirčio paskutinį mėnesį išmokama 34 procentai valstybinės pensijos kompensuojuojamosios sumos.

Asmenims, atsižvelgiant į

įstatymo nuostatas, kuriems paveldėjimo tvarka pereina (perėjo) mirusio asmens turtas, senatvės ir valstybinės pensijos kompensuojuojamosios sumos išmokamos 2018 metų ketvirtuoju ketvirčio paskutinį mėnesį, jeigu jie dėl mirusiajam priklausiusios senatvės pensijos kompensuojuojamosios su-

centai valstybinės pensijos kompensuojuojamosios sumos; 2018 metų pirmojo ketvirčio paskutinį mėnesį išmokama 34 procentai valstybinės pensijos kompensuojuojamosios sumos.

Jeigu asmeniui apskaičiuota valstybinės pensijos kompensuojuojamoji suma yra ne didesnė kaip 100 eurų, jii išmokama visa 2016 metų antrojo ketvirčio paskutinį mėnesį.

Jeigu asmeniui apskaičiuota valstybinės pensijos kompensuojuojamoji suma yra didesnė kaip 100 eurų, tačiau, išmokėjusios dalį 2016 metų antrajį ketvirtį, lieka 100 eurų ar mažiau, likusi suma išmokama 2017 metų pirmojo ketvirčio paskutinį mėnesį.

Asmenims, atsižvelgiant į įstatymo nuostatas, kuriems paveldėjimo tvarka pereina (perėjo) mirusio asmens turtas, senatvės ir valstybinės pensijos kompensuojuojamosios sumos išmokamos 2018 metų ketvirtuoju ketvirčio paskutinį mėnesį, jeigu jie dėl mirusiajam priklausiusios senatvės pensijos kompensuojuojamosios su-

mos išmokėjimo kreipiasi iki 2018 metų spalio 31 dienos.

Nuo 2016 metų sausio 1 dienos valstybinė socialinio draudimo bazinė pensija didinama 4 eurais (nuo 108 eurų iki 112 eurų), nustatytas maksimalios valstybinės socialinio draudimo neperskaičiuotos pensijos dydis – 245 eurai (šiuo metu patvirtintas dydis – 236 eurai) ir patvirtintas einamųjų 2016 metų draudžiamų pajamų dydis – 445 eurai (šiuo metu – 434 eurai).

Nuo kitų metų sausio 1 dienos vidutinė senatvės pensija, turint būtinąjį stažą, padidės apie 8 eurus, arba 3,2 procen-

to, ir sieks 265 eurus. Bazinės pensijos ir einamųjų metų draudžiamų pajamų padidinimo taip pat didės po 2016 metų sausio 1 dienos skiriamų socialinio draudimo pašalpų ir kitų socialinio draudimo išmokų minimalūs ir maksimalūs dydžiai. Šios pašalpos ir išmokos mokamos iš Valstybinių socialinio draudimo fondo biudžeto likusios lėšos, motinystės, tėvystės, motinystės (tėvystės), nelaimingų atsitikimų darbe, profesinės ligos ir kitaip įstatymu numatytais atvejais.

Padidintoms pensijoms

mokėti 2016 metais iš Valstybinių socialinio draudimo fondo biudžeto prireiks apie 74,1 milijono euru.

„Tremtinio“ inf.

Policininko Juozo Kvaraciejaus atsiminimai pateikti knygoje

Netrukus skaitytojus pasiekia knyga „Juozas Kvaraciejas. Policininko atsiminimai“, kurią spaudai parengė Mindaugas Cerniauskas ir Gintaras Lučinskas. Išleido Varėnos rajono savivaldybės Merkinės kraštotyros ir genocido muziejus.

Knygoje pateikiama policininko, šaulio Juozo Kvaraciejaus (1908–1947) autobiografija. Slapstydamasis nuo sovietų baudėjų persekiojimų, jis 1946–1947 metais vaizdingai

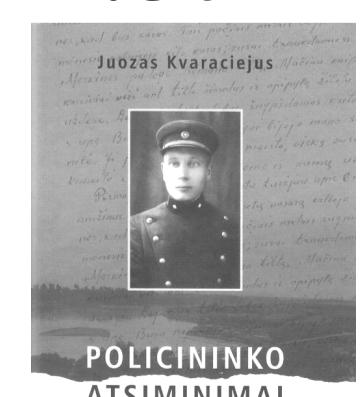
apraše savo gyvenimo kelią. Piemenuko išpuštžiai iš Pirmojo pasaulyinio karo mūšių Česukų kaimo apylinkėse, lietuvių lenkų kovų epizodai Merkinės apylinkėse 1919–1920 metais, mokslo metai Merkinės progimnazijoje, vėliau – Alytaus gimnazijoje, atskleidžia skaitoju kaimo vaiko kelią į Lietuvos kariuomenės gretas, į kurias buvo pašauktas 1930 metais, ir tarnybos metus Lietuvos policijoje (1932–1940 ir

1941–1944 metai). Ypač skaudūs pirmosios ir antrosios sovietinių okupacijų išgyvenimai, kuriuos autorius fiksavo grindyje iki pat tragiskos žūties 1947 metų gegužės pradžioje.

Atsiminimų autorius Juozas Kvaraciejas dar sukūrė per 30 dainų ir eilėraščių, kuriuos 1945–1947 metais užraše dvejuose sąsiuviniuose. Anot eilių autoriaus, „eilėraščiai gal atrodyti juodi – pesimistiški, kaip ir mano bei visos Lietuvos šių die-

nų gyvenimas“. Rinkinyje publicuojami eilėraščiai: „Partizanai daina“, „Sunku gyventi“, „Žuvusiems draugams“, „Pavergoj tėvynėj“, „Sugriauta tėviškė“, „Kam mus šaudo“, „Laisvės kovotojams“, „Kam jie mus kankina“, „Motinai“, „Bolševikai siaučia“, „Nekukuo gegute“, „Tu numirei“, „Stribokams“, „Parblokštasis gyvenimas“, „Dzūkų partizanams“ ir kiti.

Gintaras LUČINSKAS

POLICININKO ATSIMINIMAI

Įvykiai, komentarai

Šiurpi metų pradžia

Lietuvą sukrėtė šiurpi tragedija – Kėdainių rajone įvykdyta vaikų žmogžudystė, baisesnė dar ir todėl, kad ją padarė vaikų tėvas... Bet juk tai nėra pirmas kartas, kai su siaubu klausomės tokį baisių naujieną – argiseniai stebėjome teismo procesus, kuriuose buvo teisiama savo du vaikus pismaugusi ir paskandinusi „motina“, paskui kita moteris, nūžudžiusi du naujagimius, vėliau

dar kita, peiliu vieną subadžiu- si, o kitą sunkiai sužalojusi... Nors nežudė, bet neabejotini dėl nelaimės kalta buvo ir Alytaus rajone įvykusiam gaisre, kuriame sudegė trys vaikai, ir ji pati, motina. Ir visuomet iškyla klausimas – o kas kaltas dėl tokių baisių nu- siskaltimų prieš savo vaikus? Švenčiausią dalykų nuvertėjimas? Atsakomybės ir kaltės jausmo atbukimas? Bet juk pa-

tys savaime nenuvertėja nei šventi dalykai, nei savaime at- bunka atsakomybė ir kaltė. Už visų šių reiškinij stovi žmogus – su savo ydomis ir ne- tobolumu. Bet baisiausia, kad tomis ydomis siekia pasinaudoti kiti žmonės.

Kaip čia neprisiminti pernai vykusių antinorvegiškų „pro- testo akcijų“, kuriomis prisidengus buvo pučiamas ir prieš mūsų pačių, ir prieš ES

vadovus nukreiptas burbu- las. O jei dar prisimintume Garliavos įvykius, kai kuriems jų veikėjams tapusius trampliu i Seimą? Tad ar ir ši kartą kas nors nepradės kurti savo politinės karjereros ties nelaimingojo Panoterių kaimo šulinui, nepaisydami to, kad nemaža našta atsakomybės gula ant jų pačių sąžinės. Bet... kai nėra atsakomybės, tai nereikalinga ir sąžinė.

Taigi teisi bus Seimo narė Rasa Juknevičienė, pasakiusi: „Ir Alytaus rajone kartu su gir- ta motina sudegusios trys mer- gaitės, ir du kūdikiai Kėdai- niuose būtų gyvi Lietuvos pi- liečiai, jei turėtume Skandi- navijos vaikų globos sistemą. Reikia tai pradėti daryti jau šiandien. Geriau vaikus paimti globon, negu leisti skandin- ti šulinuose.“

Gintaras MARKEVIČIUS

Jurgis Razma: Premjeras į Lietuvą žvelgia pro rožinius akinius

Ministras Pirmininkas Algirdas Butkevičius ilgokoje spaudos konferencijoje mėgi- no apžvelgti praėjusiais metais atliktus darbus. Kartu su premjero galima pasidžiaugti, kad išliekantis ekonomikos augimas ir to nulemtas mokes- tinių iplaukų didėjimas leido padidinti kai kurių biudžetinių darbuotojų atlyginimus, pensi- jas, minimalią mėnesinę algą ir neapmokestinamą pajamų dy- dį. Teigiamai vertintinas ir anks- tesnės vyriausybės suplanuotų ir pradėtų strateginių energetikos projektų tėsimas ar užbaigimas.

Tačiau vertinant premjero pasiskymą norisi išsakyti ir keletą kritinių pastabų. Pir- miasia – tai buvo ūkininko, o ne politiko – stratego kalba. Premjeras išvardijo daug atliktų ūkinų projektų, kuriuos ir taip visi žino, bet neįvardijo tų strateginių proveržio krypčių, kuriomis jis turėtų vesti šalį, siekdamas kuo spartesnės pa-

žangos, ir nenurodė, kiek to- mis kryptimis pasistūmėta. Kalboje taip pat pasigendu sa- vikritiškumo. Juk akivaizdu, kad net geriausiai dirbančiam premjерui ne viskas pavyksta: nutylėtas įklimpimas Seime priimant naujojo socialinio modelio projektus, nors pats premjeras labai garsiai skelbė, kad tai bus padaryta rudens se- sijoje, o to nepadarius – ji bū- tų pratęsta. Nepriimtas nei pa- ketas, nei sesija pratęsta. Ne- išsakoma aiški pozicija dėl nau- jos atominės elektrinės staty- bos, tik žurnalistams paklausus, aiškinama, kad estai vis dar vertina projekto ekonomi- nių pagrįstumą. O pati mūsų Vyriausybė ar yra paskelbusi, kad ji paskaičiavo ir mato tą ekonominių pagrįstumą? Kada tokiu atveju mato projekto at- sipirkimą? Pažymėtina, kad Ministras Pirmininkas neįvardi- dia konkretių darbų ir pasie- kimų užsienio politikos srity-

je, nutyli pabégelių klausimo sprendimą, nes apie tai prabi- lus tekėti pripažinti menką pa- sirengeimą skirtos Lietuvai pa- bégelių kvotos priėmimui. Keista, kad teoriškai kairiaja laikomos socialdemokratų Vy- riausybės premjeras giriasi pri- imtu sprendimų atiduoti stra- teginių objektų – oro uostų valdymą privačiam koncesi- ninkui. Beje, tam sprendimui dar nepritarė Seimas ir nežinia ar pritars. Premjeras savo kal- boje beveik neužsimena apie daugelį svarbių Vyriausybės veiklos sričių, pavyzdžiu, ap- linkosaugos. Prabilus apie ją tekėti pripažinti be įstatyminio pagrindo sukurtas Aplinkos ministerijos centrines struktū- ras su keliasdešimt darbuoto- jų, neteisėtai pradėtus naikinti regioninius aplinkosaugos departamentus, galvotrukčiais chaotiškai baiginėjamus dau- giamilijoninius regioninius at- liekų rūšiavimo projektus.

Arvydas Anušauskas: Kaip gauti naujametę nuolaidą nusipirkti „Lukoil“

„Jei nesiseka biznis – saky- ksite, jog kalta Prezidentė ir lie- tuvių rusofobia. Dar parody- kite susirūpinimą darbo vietų išsaugojimu“. Manau, kad to- kios ar panašios rekomenda- cijos buvo suformuluotos „Lukoil“ viešųjų ryšių padalinio, ku- ris turi dainuoti gražiame Kremliaus propagandos chore.

Norite pirkti keliausdešimt degaliniai? Pakartokite dar kartą – verslui trukdo lietuvių ru- sofobia, Prezidentė ir lietuvių noras pasirinkti, ką nori pirkti.

Dar prieš metus „Lukoil“ gyresi, kad gavo 5 milijardus dolerių pelno. Kaipgi situacija klostosi po pasaulinio naftos kainų nuosmukio? Grynos pajamos per 9 mėnesius suma- žėjo lyginant su 2014 metais – nuo 5,766 iki 2,327 milijardo dolerių arba 2,5 karto. Realizuota produkcijos už 36 milijardus dolerių mažiau.

Su 2013 metu „Lukoil“, kai V. Putinas tik ruosėsi situacijos Ukrainoje destabilizavimui ir jos pajungimui, net ne- lyginu. Nuo tų „auksinių lai-

kų“ grynas pelnas sumažėjo net daugiau kaip tris kartus.

Tereikia atsiversti 11 mė- nesių senumo įrašus, kurie par- rodo, kaip „Lukoil“ planavo mažintis. Jokių kalbų apie Bal- tijos šalių rusofobijas, jų Vy- riausybė ar valstybių vadovų pareiškimus. Tik paprasti pla- nai: „Lukoil“ peržiūri investi- cines programas“, – pareiškė kompanijos prezidentas Vagi- tas Alekperovas.

Buvo įvardytos ir mažina- mos programos: projektai downstream ir mid-stream (naftos ir naftos produktų transportavimas, naftos per- dirbimas ir jų pardavimas). Ir štai po metų „Lukoil“ saskaitose net 4 milijardai dolerių: pardavė 50 procentų „Caspian Investments Resources Ltd.“ Kinijos kompanijai „Sinopec“ už 1,087 milijardo dolerių (nors norėjo gauti daugiau), du kartus sumažino investicijas ir t. t.

Ir, žinoma, visai nepaisyda- mi Lietuvos valdžios nusiteiki- mo mažinti alkoholio prekybą degalinėse, stambiausi kompa-

nijos akcininkai V. Alekpero- vas (22,94 procento) ir Leonidas Fedunas (9,78 procento) žada išsimokėti ne mažesnius dividendus negu pernai.

V. Putinui siekiant finan- suoti savo agresyvius militaristi- nius planus, nepaisant krizės Rusijoje, net buvo atsisakyta su- mažinti naftos eksporto muitus nuo 42 iki 36 procentų. Tam „Lukoil“ papildomai reikia surasti dar 40 milijardų rublių.

Jeipernai pusė grynojo pel- no buvo skiriama dividen- dams, tai šiemet, išparduodant aktyvus, matyt, bus skiriama dar didesnė dalis. V. Alekperovas, kuris 2015 metų spalį Maskvoje atidare asmeninį nu- mizmatikos muziejų, galės toliau užsiimti kolekcionavimu. Analitikų požiūriu, krentanti „Lukoil“ akcijų kaina nerodo ir investuotojų susidomėjimo. Pats V. Alekperovas prognozuoja, kad naftos kainoms įta- kos turės Irano sugržimas į naftos rinką. Tačiau viskas pa- sikeičia atėjus Lietuvos ir Lat- vijos degalinė pardavimui.

Prieš pat Kalėdas „Lukoil“ oficialiai pareiškė, kad par- duoda aktyvus Latvijoje ir Lie- tuvoje „dėl antirusiškų nuotai- kų“. Tuo pat metu buvo su- stabdytas ir projektas Kaspijoje su „Gazprom“ ir „Kazmunai- gaz“. Kadangi čia néra lietuvių ir latvių, tai buvo paskelbta, jog stabdo dėl to, jog neturi laisvos grėžimo įrangos, o įrangos tiek- mai iš užsienio sustabdyti dėl Vakarų valstybių sankcijų.

2014 metais „Lukoil“ par- davė savo degaliniai tinklus Če- kijoje, Slovakijoje ir net Veng- rijoje, 2015 metų vasarą – Es- tijoje. V. Alekperovas parduo- damus aktyvus centrinėje Eu- ropa poje ir net Estijoje vadino verslo „optimizacija“.

Net paskelbus apie „Lukoil“ pasitraukimą iš Ukrai- nos, buvo pranešta, jog 240 de- galinių parduodamos austrų kompanijai AMIC Energy Management GmbH, siekiant „optimizuoti aktyvų struktū- rą, padidinti verslo efektyvu- mą“. Ir jokios kalbos apie Ru- sijos invaziją Ukrainoje, nes

jos tik ženkliai būtų numušū- sios pardavimo kainą.

Kodėl kolekcininkas V. Alekperovas dabar ėmė stip- riau pūsti propagandinę dūde- lę? Spėju, kad Lietuvoje ir Lat- vijoje parduodami 60–70 milio- nų eurų aktyvai, net ir nete- kė dalies savo vertės, dėl šios propagandinės dezinformaci- nės akcijos („pateisinamą ne- tektį“ dėl propagandos įvertin- ciai keliais milijonais eurų) – „Lukoil“ padėties iš esmės ne- pakeis. Nepakeis ir V. Alekpe- rovo, kuriam pernai buvo iš- mokėta dividenda 500 milijo- nų dolerių, turtų.

Taigi koks visos šios akcijos tikslas? Nesunku suprasti, kad pagrindiniame Kremliaus pro- pagandos taikiklyje yra Baltijos valstybės. O priemonės tam tin- ka visos. Būsimiems pirkėjams tai signalas, kad gaus naujame- tinę kainos nuolaidą, jei tik kar- tos propagandinius teiginius apie „Lukoil“ išėjimo motyvus. Pir- mieji kandidatai jau rikiuoja.

Parengė Gintaras MARKEVIČIUS

1991 metų sausis – širdimi išgyventa istorija

Lietuvai skaudžių įvykių tema vis dažniau pristatoma iš vadovelių, radio ar televizijos. Datos nutolina ir vėl priartina įvykius, tačiau apie juos, manau, pirmiausia turi kalbėti tų įvykių liudytojai. 1991-ųjų sausis – širdimi išgyventa istorija, kurios neįmanoma užmiršti. Vieno žmogaus prisiiminimai visada bus tik tų įvykių dalelė, tačiau tomis diejomis mes visi buvome kartu, suvienyti nenusakomojausmo ir pareigos apginti savo ir savo vaikų laisvę.

Sausio 12 diena, šeštadienis, Jurbarkas

Jurbarko kultūros rūmų dižiojoje salėje apie 10 valandą prasidėjo Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos Jurbarko skyriaus visuotinis susirinkimas. Jo dalyviai ir koncertuoti turėjęs „Versmės“ choras su vadove Marija Tautkuviene, išgirdė tuometinio Lietuvos vadovo – Aukščiausiosios Tarybos pirmininko Vytauto Landsbergio kvietimą apginti laisvę, posėdžiauti nebeturėjo kada. Mes nedelsdami nusprendėme važiuoti Vilnių kartu su gausiu jurbarkiečių būriu.

Laiko pasiruošti kelionei turėjome vos valandą, net tik kamai apsirengti ar įsidėti maisto ne visi suspėjome, tačiau išvykome vienijami minčies kuo greičiau pasiekti sostinę. Labiausiai įstigo atmintin mano bendražygį, 1941 metų Sibiro tremtinių Aldonos ir Romualdo Staugaičių (jau iškeliau Amžinybėn) šeimos ryžtas važiuoti bei vieno „Versmės“ choristo, buvusio tremtinio (deja, laikas išdilė iš atminties jo pavardę ir vardą) su ašaromis pasakyti žodžiai, kai pastebėjau, kad jis vyksta kartu su mumis net nepersiavęs sceninių batų: „Sibre nesušalom ir išgyvenom“. Nustebino ir Jurbarko Nauja-

miescio vidurinės mokyklos abiturlentės, mano dukters Rūtelės ir jos klasės, kurios auklėtoja buvo Danguolė Kutkevičienė, draugų suruošti sumušinių ryšulėliai.

Sausio 12–13 dienos, šeštadienis–sekmdienis, Vilnius

Atvažiavę prie Neries krantinės netoli Aukščiausiosios Tarybos rūmų (dabartinio Seimo), išvydome daugybę keliomis eilėmis gynybai nuo sovietinių tankų išrikuotų atvykusiuju autobusų. Mes turėjome vykti prie Televizijos bokšto, tačiau Jurbarko rajono tarybos narys Bronislovas Bendikas ir tuo metinis LPKTS Jurbarko skyriaus pirmininkas Romualdas Staugaitis susitarė su organizatoriais, kad jurbarkiečiai lieka ginti Aukščiausiosios Tarybos, kaip svarbesnio objekto.

Šu Trispalvėmis ir LPKTS Jurbarko skyriaus vėliavomis įsilejome į patriotines ir liaudies dainas dainuojančią Laisvės gynėjų, suvažiavusių iš visos Lietuvos, jūrą. Per garsikalbius vis dažniau išgirdavome nemalonias naujienas apie šarvuocius ir tankus, judančius iš karinio Šiaurės miestelio Vilniuje, jautėme įtampą, tačiau žmonių akyse baimės nemačiau. Įsiminiai ir susitikimą minioje su savo klasės draugu Jonu Rekešiumi, tuometiniu vilniečiu, spėjome tik pasiseikinti, tą dieną prisiminėme vėliau, o tuomet jis skubėjo kartu su kita savanoriais, jo veidas, kaip ir kitų, buvo susirūpinęs. Taip pat įsiminė čia, Lietuvos širdy, sutiki buvę bendradarbiai iš Jurbarko tarpkolūkinės statybos organizacijos Gražina ir Gvidas Zukiai (jau iškeliau Amžinybėn).

Vakare, apie 19 valandą, mes, tuometinės Jurbarko rajono savivaldybės tarybos narai – B. Bendikas, Zita Savickienė ir šiu eilucių autorius, priklausę tarybos Sajūdžio frakcijai, buvome įleisti į Aukščiausiosios Tarybos rūmus susitikti su jurbarkiečių savanorių kuopa. Rūmuose pastebėjau daug jaunu žmonių – savanorių, kurie tuo metu iš smėlio maišų darė įtvirtinimus, ruošesi gynybai pastato viduje. Mes buvome pasitiki ir nuvesti į patalpą, kurioje buvo įsikūrę jurbarkiečiai. Kuopos vadės Vladas Okunevas išrikiavo savanorių, atvykusiu dar sausio pradžioje, kuopos dalį,

kuri tuo metu ilsėjosi po darbų ar budėjimų. Rikiutėje iš pažįstamų jurbarkiečių įsidėmėjau tik savanorių Arvydą Šildauską, vėliau dirbusį atsakinčią darbą Krašto apsaugos sistemos struktūrose. B. Bendikas ir Z. Savickienė savivaldybės tarybos vardu palinkėjo kraštiečiams garbingai ginti rūmus. Paklausiau kariškių, gal ko trūksta, kokios reikia paramos. Mūsų prašė labai nedaug – parūpinti rūkalų, mat cigaretės tada buvo deficitinė prekė. Po kelių dienų vyru prasymą įvykdžiau, padėjo mano draugų vilniečių Elenos ir Edwardo Račkauskų šeima, surinkusi iš Justiniškių mikrorajono daugiabučių gyventojų rūkalų ir atgabenui jų rūmų gynėjams.

Aikštėje degė laužai, prie kurių pasišildyti atėjusiuosius vilniečiai vaišino sumušinius, karšta arbata ar kava, tačiau labiausiai šildė jausmas, kad mūsų daug ir mes vieningi. Artėjant vidurnakčiui per garsikalbius vilnietais mamos ne kartą buvo prašomos palikti aikštę priešais rūmus ir grižti su savo vaikais į namus. Kiekvieną akimirką galėjo prasidėti rūmų puolimas. Priešais rūmus ant Gedimino prospektu namų stogu matėme žmonių siluetus. Vėliau visuomenei buvo paaiškinta, jog ten buvo kariškiai snaiperiai. Minia šiek tiek praretėjo. Artėjo lemtinės ir tragiskos valandos. Per garsikalbius buvo pranešta, kad sovietinių okupantų tankai ir šarvuočiai juda Televizijos bokšto ir Aukščiausiosios Tarybos rūmų link. Netrukus išgirdome pirmuosius liūdnus, sukrėtusius ne tik mus, bet ir visą laisvę mylinčių pasaulį, pranešimus apie taikių Laisvės gynėjų žūtį prie Televizijos bokšto. Aukščiausiosios Tarybos rūmų okupantai šturmuočiai neišdriso. Paryčiu i mūsų autobusą atbėgo jurbarkietis savanoris, drebantis nuo šalčio, be apsiausto. Jų saugomą objektą netikėtai užpuolė, jam pavyko ištrūkti. Daviau jam apsivilkti savo striukę, o Regina Kliukienė (ji tuo metu taip pat buvo rajono tarybos narė) įpylė šiltos arbatos. Tomis diejomis žmones jungė stiprus vienybės jausmas.

Sausio 13 diena, sekmadienis, Vilnius. Jurbarkas

Rytas. Nuliūdusi, nemigusi, tačiau ir toliau taikiai budėjo žmonių minia, kurioje buvo me ir mes – jurbarkiečiai.

Apie 9 valandą į rūmus buvo įleistas tik Lietuvos persi-

Sveikiname

Viskas gyvenime praeina, bet tai, kas išgyventa, palieka pėdsakus giliai širdy...

Jubiliejinio 80-ojo gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname Juliją IGAUNYTE-ŠARAKAUSKIENĘ. Linkime sėkmės, sveikatos ir Švč. Mergelės Marijos globos.

LPKTS Rokiškio filialas

Garbingo 80-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname Jeronimą LUNGĮ.

Linkime daug džiaugsmo, stiprios sveikatos ir Aukščiausiojo palaimos.

LPKTS Rokiškio filialas

Gyvenimas dovanojo skausmą ir džiaugsmą,
Gėrį ir blogį, meilę ir neapykantą.
Bet būkime dėkingi jam už tai,
Kad jis dovanojo patį save,
Ir pačią gražiausią dieną – gimimo dieną.
Tegul širdyje aidi gérį, grožio,
Meilės ir šilumos akordai.

Garbingo 80-ojo gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname buvusį tremtinį Felikšą PAREIGĮ ir linkime, kad laikas rašytų šviesius, sveikatingus ir laimingus gyvenimo metus.

LPKTS Klaipėdos rajono filialas

tvarkymo Sajūdžio Jurbarko skyriaus atsakingasis sekretorius B. Bendikas. Mes norėjome paskambinti, sužinoti, kokia praėjusi diena ir naktis buvo mūsų šeimoms ir artimiesiems Jurbarke. Blogų naujienų neišgirdome.

Pavojuj dar nepraejės, tai matėsi iš vykdomų rūmų gynibinių darbų – buvo statomos papildomas užtvaros iš metalo armatūros konstrukcijų. Pranešama per garsikalbius, kad ginant Laisvę nepavyko išvengti taikių gynėjų aukų, yra daugybė sužeistųjų. Užimtas Televizijos bokštas, Radijo ir televizijos centras S. Konarskio gatvėje, kiti svarbūs objektai. Prasideda pirmosios gedulingos pamaldos. Sulaukiame delegacijos iš tuometinės SSRS Aukščiausiosios Tarybos, o tai ženklas, kad štormo nebus. Vakarop išvargė, tačiau nenugalėti, išvykome į Jurbarką.

Tik priartėjus prie Jurbarko, B. Bendikas prasitarė,

kad viename autobuse, ne šiaime, kuriuo grįztame, parvezžami ginklai Jurbarko savanoriams. Laimingai sugrižome. Nakvynė – ne namuose, bet mano sesers Daivos Bankauskienės šeimos bute Jurbarke, man atrodė, bus saugesnė. Ištisai klausėmės per Lietuvos radiją žinių, pranešimų. Išgirdau tuometinio Lietuvos Respublikos valstybės kontrolierius Kazimiero Uokos lakoniką įsakymą šios institucijos teritoriniams pareigūnams – kontrolieriams (šias pareigas vykdžiau nuo 1990 metų spalio) atvykti sausio 14 dieną į ap-

ygardų centrus.

Sausio 14 diena, pirmadienis, Tauragė

I VK Tauragės apygardos kontrolės skyrių susirinkome visi šio skyriaus kontrolieriai iš Raseinių, Šilalės, Šilutės, Tauragės ir Jurbarko. Iš tuometinio skyriaus vadovo Jono Liorančio gavome nurodymą budēti skyriaus patalpose, lauki toliimesnių įsakymų iš Vilniaus. Mes tą dieną buvome informuoti, jos atsitikus taip, kad sovietiniams okupantams pavyktu nuversti teisėtą Lietuvos Respublikos valdžią, mums, kontrolieriams, tektų savo teritorijose (man – Jurbarko rajone) vykdyti valdžios funkcijas pogrindje. Buvo imtasi ir minimalių konspiracinių prieponių – kiekvieno kontrolierių buvimo vietą galėjo žinoti tik skyriaus vadovas ir tik vienos iš kontrolieriu. Tačiau okupantas buvo priverstas pamažu išvesti iš Lietuvos savo kariuomenę, todėl pavojuj.

Rašydamas šias eilutes galvojau, kas būtų buvę, jeigu okupantui būtų pavykę prateisti kruviną valdymą. Atsakymo, manau, toli ieškoti nereikia – Čečenijos, Gruzijos, Moldovos, Ukrainos nepriklausomybės siekis. Todėl neturime teisės pamiršti paaukojusių gyvybę už mūsų Tėvynės laisvę ir nepriklausomybę. Žvelgdami į Sausio įvykius su pagarba nusilenkime tų žmonių atminimui, pagerbkime visus, supratusių, kokios svarbios tos dienos buvo Lietuvai.

Edvardas STRONČIKAS

Sunki, bet herojiška jaunystė

Marijonos Levutės JUKNELYTĖS-BUTKIENĖS atsiminimai

Marijona gyvena Kelmės rajone Tytuvėnų seniūnijoje Bulavėnų kaime. Jau aštuonias dešimtis metų atskaičiavo gyvenimas, tačiau atmintis dažnai nuklysta į gimnazistiškus laikus, pasipriešinimo okupantams veiklą ir lageryje praleistus metus. Moters atsiminimai nuvė i jos sunkią, bet herojišką jaunystę.

Velnias Markonis

1950 metais mokiausi Telšių Žemaitės vidurinės mokyklos septintoje klasėje. Visi jauni, linksmi, nerūpestingi, nors laikai buvo neramūs. Jaunystė veržte veržesi į žygdarius, nuotykius, ieškojo pavojų, krėtė išdaigas mokytojams. Buvome tikra mokytojų bėda. Jei iškrėtė kas šunybę nemegstamam mokytojui, sudaužė, nulaužė, pabėgo, neklausė, nedvejodamas sakyk, kad septintokai – neapsiriski. Padaužų klasė, mokyklos gėda – taip mus vadino mokytojai, tik senukas geografas Gedminas tyliedavo ir šypsodavosi. Jis buvo viengungis, gyveno kitame miesto pakraštyje vienui vienas, turėjo didžiul sodą ir labai mėgo tame darbuotis. Išnamu į gimnaziją vaikšiodavo tik pėscias, energingai mosuodamas lazdele, lyg pasiramčiuodamas. Pamokos metu jis niekada nesėdėdavo, net dieyną užpildydavo stovėdamas. Kai aiškindavo apie Lietuvos geografią, jo akys kažkaip ypatingai blizgėdavo, veidas nušvisdavo, o pats, sukeištęs užnugaros rankas, oriai vaikščiodavo tarp suolų. Mes, žinoma, šaipydavomės iš jo, net dainelė sukūrėm: „Kas nori ponui Gediminui tarnaut, per jo užtarimą du su pliusu gaut?..“

Labiausiai iš mokytojų nekentėme ekskunigo Stasio Markonio, kuris mums dėstė „Darvinizmo pagrindus“, sutrumpintai mūsų vadintus markonizmu. Per pamokas jis mažai kalbėdavo apie Darvino mokslą. Užtekdavo atsakinėjant skirti dirbtinę atranką nuo natūralios, neužmiršti pasakyti, kad Sovietų sąjungoje plačiai taikoma dirbtinė atranka, pagal Darviną iš beždžionės bandoma išvystyti žmogų. Jei dar pridėsi, kad religija kovoja su pažanga – penketas užtikrintas.

– Tikėjimas, kaip aš jau ne kartą jums minėjau, yra melas, prasimanymas, – aškina kartą Markonis. – Aš buvau Romoje ir kurį laiką naudojau Vatikano biblioteka, kuri prieinama tik nedaugeliui uoliausių dvasininkų. Ten man ir atsivėrė akys...

– Išgama! – pusbalsiu drėbe kažkas iš berniukų.

Markonis nutilo. Jo skvarbios akys berniukų eilėje pro akinius grėžte grėžė kiekvieną mokinį. Jų mūsų klasėje buvo tik devyni.

Stot! – sukomandavo Markonis.

Berniukai pamažu atsistojø; tyliai ir vieningai atsistojome ir mes, mergaitės, nors Markonis į mus nė nežvilgtelėjo. Tylėdamas, tarsi mus pirmą kartą matydamas, tyrinėjo kiekvienoveidą, stengdamasis atspėti išsišokėli. Klasėje viešpatavo mirtina tyla.

Antanas Rekašius paskutiniame suole sédėjo vienas. Negražus, spuoguotas veidas su ilga nosim dabar atrodė abejingas, o visada malonios rusvos akys atkakliai žiūréjo į Stalino portretą, pakabintą virš lento. Vaikystėje Antanas sirgo paralyžium, todėl ir vaikščiojo, ir stovėjo gerokai pasilenkës. Suole jis nepastovėjo kitaip, kaip sėdyne atsiremës į atramą.

– Kaip stov! – suriko prięjės prie jo Markonis. – Atsistok kaip pridera!

Jis žinojo, kad Antanas luošas, bet, matyt, nieko neišskaitęs mūsų veiduose, užsipuolė pirmą pasitaikius. Vaikinas tyliedamas išejo iš suolo ir atsistojome prie Markonij. Pavydėtinai grakštus ir elegantiškas Markonis triuškinančiai žiūréjo į kreivomis kojomis, susilenkus paliegėli. Staiga Antanas pakėlė galvą, ir kupinas paniekos jo žvilgsnis įsmigo į pykčiužaižaruojančias Markonio akis. Šis netikėtai žengė žingsnį atgal, apsisuko, skubiai priėjo prie stalo, čiupo dienyną ir, užmiršęs orumą, keistai susilenkë ir išbėgo iš klasės. Tai buvo visiškas jo, kaip mokytojo, pralaimėjimas.

Nepraejo né penkios minutės, kai triukšmingai atsidarė klasės durys ir virste įvirto mūsų mokyklos direktorius Nikodemas Mikšys. Nebuvome matę jo tokio įtūžusio: retoki plaukai ant apvalios pliktelėjusių galvos buvo pasišiaušė, akys lipo iš orbitų, akiniai šokinėjo ant nemažos nosies, o rankos mėšlungiškai trūkčiojo tai juos nuimdamos, tai vėl uždėdamos. Su kiekvienu žodžiu, kuriais jis mus koliojo, iš burnos tiško seilės. Mes stovėjome tylūs ir abejingi, tarsi sienna. Tarp berniukų netikėtai pasigirdo prunkšteliėjimas ir slopinamas juokas. Visos sužiurome į tą pusę. Per suolus iš rankų į rankas keliavo pusė sasiuvinio lapo su direktoriaus karikatūra. Mūsų klasės meni-

ninkas Vytautas Valius kelias pieštuko brükstelėjimais taip meistriškai atvaizdavo besiplūstantį direktorių (ir kadajis tik spėjo!), kad, lapeliui keiliaujant per suolus, prislopinantas juokas apėme visą klasę. Mikšys apstulbo pamatęs, kad mes jo pamokslų nesiklausome ir nė kiek nesigailime blogai pasielgę su Markoniu.

– Kas per velnias! – trenkės kumščiu į stalą, suriko direktorius.

– Néra velnii, – lyg susitarė atsakėme jam visi kartu ir prapliupome juoktis, visai užmiršę vargšą direktorių. Jis kelias sekundes pastovėjo keistai praverta burna, buku žvilgsniu peržvelgę visą klasę ir išejo.

Mums dar tebesijuokiant, jėjo psichologijos mokytojas Kazys Venslovas. Jis pavadavo direktorių, buvo mokymo dalies vedėjas. Šis kokių keturiaskesmetių, visada ramus, gerai ir greitai mokėjės orientuotis bet kokioje situacijoje psichologas, vos įkėlęs kąj į klasę, mus tarsi pavergė. Be didelių pastangų mokytojas Venslovas įspėdavo mūsų minčius. Jo žvilgsnis buvo atviras ir ramus, geraširdis veidas ir malonus balsas veikė mus neįtikėtina jéga.

– Sveiki, mokiniai! – taré jis ir neskubėdamas atsisėdo. Mes irgi susėdome ir nutilome. Plonose psichologo lūpose matési vos pastebima šypsenėlė.

– Na, bičiuliai, pašposinot ir gana!

Mokytojas surimtėjo ir tėsė:

– Jūs jau suaugę ir turit suprasti, kad po karo neužtenka cenzuotų mokytojų, todėl kai kuriuos dalykus jums dėsto žmonės, neturintys specialaus išsimokslinimo. Suprantu, jūs jų negerbiate... Tieki to! Aš jūsų labai prašau: gerbkite patys save, nestatykite jūs į kvailas situacijas. Taip bus daug geriau, pirmiausia jums, kartu ir mums, mokytojams, ir mokykai. Kartoju: gerbkite save.

Jis valandėlę patylėjo ir tyliai paklausė:

– Jūs mane supratote?

– Supratome! – atsakėme visi vienu balsu.

– Ačiū, draugai. Viso gero! – taré jis, pakildamas nuo kėdės ir, kaip visada po pamokos, linktelėjës mums, neskubėdamas išejo.

Nuo to dienos Markonis dar uoliau mums aškino Dievo nebuvimą, stengési kaip įmanydamas mus perauklėti. Mes visiems laikams atsitvérėme nuo jo lyg kokia sieną, tarsi įgavome imunitetą prieš markonizmą.

Mažoji bažnytėlė. Taip visi

telšiskiai vadino ant kalno stovinčią, nedidutę, labai jaukią, kukliai, bet skoningai išpuoštą Švenčiausios Mergelės Marijos į dangų émimo šventovę. Iš vienos kalno pusės atsiveria puikus vaizdas į ezerą, kita puose eina gatvė, kuria mes kas ryta skubame į mokyklą. Mėgojant telšiskiai, ypač jaunimas. Kiekvieną rytą eidami į mokyklą beveik visi užsukdavome keletu minučių į bažnytėlę pasimelsti. Toks masinis bažnyčios lankymas tarsi stiklas akyje graužė komjaunimo aktyvą, ateistus ir ypač Markonij.

Vieną rytą, griežtas ir priekabus Markonis įžengė į mūsų klasę. Né nepasisveikinęs, grasinančiai kreipési į mus:

– Tai kas iš jūsų šyrt vėl buvote bažnyčioje? Atsistoti!

Mes tylėjome nustebę ir pasipiktinę, jautémės įžeisti ir pažeminti.

– Stot, sakau! – riktelėjo Markonis.

Atsistojome visi iki vieno, net komjaunuolai, kurie į bažnytėlę neidavo. Nijolė irgi atsistojė nedvejodama, nors jos tėvai buvo mokytojai. Markonis sutriko ir jau švelniai paaškino:

– Aš liepau atsistoti tik tiems, kurie šyrt buvo užėję į bažnyčią.

– Visi buvome! – sugaudė klasę.

– Ne jūsų reikalas! Ėjome ir eisime! – pasipylė replikos iš visų pusų.

Markonis visai sutriko paramatęs, kad visos pastangos mus perauklėti eina niekais. Atrodė apgailėtinai menkas, visiškas bejėgis. Staiga mūsų replikos į vėl įsiutino.

– Na, mes dar pažiūrėsim! – prašvokštė pro dantis.

– Prakeikta klasė! – metė jau nuo durų, jas užtrenkdamas.

Markonis gyveno mažosios bažnytėlės buvusioje klebonijos antrame aukšte. Iš ten labai gerai matėsi visa gatvė, šventorius ir bažnytėlė. Nuo to ryto Markonis visas pasinėrė į šnipinėjimą, persekiojo mus kaip begalėdamas. Omes ne po vieną, du, o tiesiog būriais kas ryta įėjome į bažnytėlę, ne tiek melstis, kiek iš principo. Aišku, taip ilgai tėstis negalėjo. Ir štai vieną rytą...

Staiga, su trenksmu atsidaė durys ir į klasę įlėkė Markonis. Jis veidas buvo net pažaliai, vėl iš pykčio, akiniai nepajégė slėpti piktdžiugiskų, žaibus svaidančių akių. Kažkodėl neatsistojom, kaip paprastai įėjus mokytojui į klasę, o sédėjom kiekvienas savo vietoje lyg priekinti. Nustebusios ir pasibaisėjusios mūsų akys susidūrė su Markonio įsiutusiomis ir

triūmfuojančiomis akimis. Jis neuždarė net durų, prišoko prie stalelio ir, daužydamas jį kumščiu, rėkė:

– Banditai! Banditų klasė! Aš taip ir maniau, kad tas jūsų šventumas ir lakstumas į bažnyčią ne šiaip sau žaidimas! Prieš valdžią kovojate! Organizacijas kuriate! Niekšai! Bjaurybės! Faistai!

Jis émė lakstyti po klasę, koneveikdamas mus į jo piktdžiugiskos akys, rodės, išsoks pro akinius. Pagaliau Markonis sustojo ties tuščiais berniukų suolais.

– Ar jūs žinote, kad štai – išgamos?! Ir dar komjaunuolai! Irgi mat konspiracija! Ne veltui aš įtarau!

Mes viską supratome. Prieš kokį mėnesį mokytojų seminarioje areštavo 18 mokinį, dailės mokykloje – 7. Kalbos apie mokinį areštus vienoje ar kita mokykloje mus pasiekdavo dažnai. Mes lyg ir buvome apsipratę su tomis žiniomis, bet dabar!.. Markonio žvilgsnis užkliuvo už sukniubusios suole Irenos ir jo lūpomis perbėgo pašaipus šyptelėjimas.

– Prie lento! Atsakinėti! – dūrė pirštu tiesiai į ją.

Irena ne iš karto suprato, ko iš jos norima ir, užsidengusi veidą rankomis, nejudėjo.

– Dabar ne jūsų pamoka! – pasigirdo tvirtas ir aiškus paliegėlio Antano balsas.

Markonis, rodos, neišgirdo replikos ir, prięjės prie Irenos suolo, vos valdydamas pykti, iškošė:

– Kartoju tamstai! Atsakinėti!

Mes sulaikėme kvapą. Pamažu, lyg keldama ant pečių kažką nepakeliamo, Irena atsistojome ir nuleidus galvą nusvyravo prie lento. Smulkutė jos figūra susigūžė, atsirėmė į sieną, tarsi laukdama smūgio. Markonis buvo patenkintas tuo, kad mus bent įbaugino, ir megavosi savo pergale. Jis uždavė Irenai keletą klausimų, bet ji, nepraverdama lūpų, stovėjo prieš klasę.

– Na, kaipgi, meilė! Visus jūs į Sibirą, banditai! – netekės kantrybės šaukė Markonis.

Staiga Antanas nepaprastomis valios pastangomis atsitiesė suole į žiūrēdamas į Markonij, dusliu balsu pratarė:

– Išdavikas!

Akimirkai mes užmiršome Ireną, areštuotus draugus ir viisi sužiurome į Antaną nustebę ir susižavėję, net nematėme, kai iš klasės dingo Markonis....

(Bus daugiau)
Spaudai paruošė Stanislovas ABROMAVIČIUS

**Antanas LUKŠA-Arūnas
1923–2016**

2015-ieji. Nuoširdus pokalbis su Prezidente

(atkelta iš 1 psl.)

1988 metais, prasidėjus Atgimimo Sajūdžiui, buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai susibūrė į „Tremtinio“ klubą, Antanas Lukša buvo pakviestas dirbtinių šios organizacijos sekretoriumi, nuo 1990 metų bendražygiai Jam patikėjo Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajungos valdybos pirmminiko ir pirmininko pareigas. Jis neprilausomos Lietuvos ir savo bendražygių reikalams „prikélé“ organizacijai atiduotas LPKTS būstinių patalpas, steigė Rezistencijos ir tremties muziejų Kaune, iniciavojas Juozo Lukšos memorialinės ekspozicijos steigimą Veiveriuose; jo atkaklumo dėka nenutrūkstamai nuo 1988 metų leidžiamas savaitraštis „Tremtinys“, išėjo 45 numeriai istorinio žurnalo „Laisvės kovų ar-

chyvas“, daugybė knygų tremties ir rezistencijos tema; organizavo ir vykdė tēstinę programą „Lietuvos partizanų karo istoriografija ir kartografija“, iniciavojas Partizanų motinų kapų žymėjimą granito lentelėmis „Čia išsių Partizano Motina“, su sūnumi Kęstučiu pastatė pirmąjį kryžių Veiverių Sausmo kalnelyje, taip pat paminklinę kompoziciją broliams partizanams Jurgui-Piršliui, Juozui-Skirmantui, Stasiui-Juodvarniui, iniciavojas paminklą Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės kovojo atminimui; Prienų rajono Skriaudžių kaime, prie Ruseckų sodybos, Antano Lukšos rūpesčiu iškilo kryžius Piešių Lietuvos sritys vadui Sergijui Staniškiui atminti, Kauno senosiose kapinėse – paminklas „Žuvusių už Lietuvos Laisvę Motinoms“.

1990 metais su grupė organizacijos narių dalyvavo Vengrijoje Laisvės kovojo kongrese, taip praskindamas kelią LPKTS tapti tarptautinės organizacijos „Inter – Asso“ naire, Varšuvoje atidare Laisvės kovojo nuotraukų parodą, organizavo tarptautinį kasmetinį buvusių tremtinų, politinių kalinių ir partizanų saskrydį Ariogaloje. Dainuodamas Kauno politinių kalinių ir tremtinų chore „Ilgesys“, vėliau – partizanų ansambluje „Girių aidas“ savo skambiu balsu džiugino ne tik Lietuvos, bet ir JAV, Kanados, Australijos klausytojus; bendradarbiaavo kuriant vaidybinį filmą „Vienui vieni“, dokumentinį filmą „Baladė apie Daumantą“, dokumentinį filmą „Nematomas frontas“.

Degantis meile Tėvynei idealistas, kupinas begalinio atkaklumo ir darbštumo, jis vaisingai dirbo ir „laikė frontą“ dėl Lietuvos ateities, buvo nepaprastai tolerantiškas jaunimui, savo šeimai, draugams ir bendražygiam. Šis mus palikęs Žmogus – tai mūsų Tėvynės dalis.

Palaidotas Veiverių „Sausmo“ kalnelyje – sakralinėje Tauro apygardos partizanų kapavietėje.

LPKTS

1988-ieji. Sajūdis

2013-ieji. 90-mečio jubiliejas

2000-ieji. „Leiskit i Tėvynę“ Šiauliųose. Iš kairės antras Česlovas Dirkė, toliau – Povilas Jakucionis, Antanas Paulavičius ir Antanas Lukša

2015-ieji. Su birutietėmis ir jų svečiais

2015-ieji. LPKTS suvažiavime

2015-ieji. Šventė „Su Lietuva Širdy“ su ugnies nešėjais

2012-ieji. Žygje partizanų takais Druskininkų apylinkėse

2016 m. sausio 8 d.

Paminklai Jono Lukšės piešiniuose

Partizanų kovų, jų žūties atminimas įamžintas daugybėje paminklų visoje Lietuvoje. Meistriška grafiko plunksna

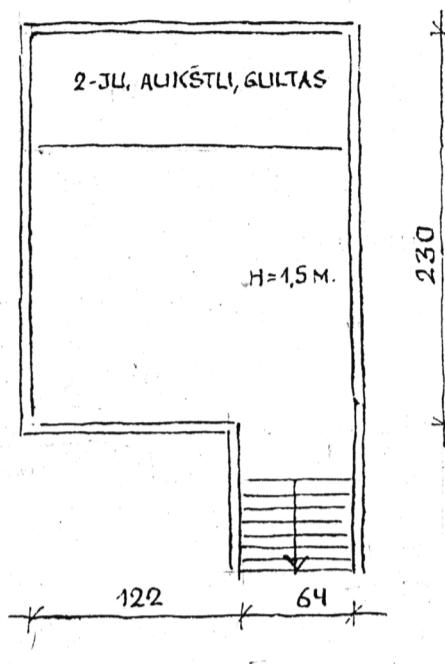
juos fiksuoja po mūsų šalį Laisvės kovotojų takais keliaujantis garsus architektas, daugybės grafikos darbų ir parodų

autorius Jonas Lukšė.

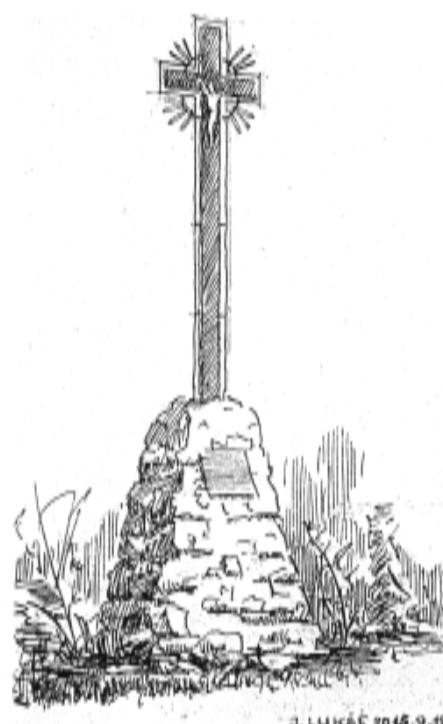
Pradedame publikuoti šio menininko partizanų paminklų piešinius.

Paminklas Bestraičiukės miške, prie Mikaibalių kaimo, 1951 metų rugėjo 27 dieną žuvusiems: Pietų Lietuvos partizanų srities vado pavaduotojui, Dainavos apygarados vadui Juozui Gegežiui-Diedmedžiui, g. 1925 m., jo pavaduotojui, Šarūno

rinktinės vadui Broniui Šalaševičiui-Žilvičiui, g. 1916 m., Minėdago tėvūnijos būrių vadams Stasiui Krukoniu-Žvaigždikui, g. 1931 m., Algirdui Saliniui-Skirmantui, g. 1926 m., Juozapavičiaus tėvūnijos būrio vadui Boleslovui Vailioniu-Narsuoliui, g. 1921 m., ir partizanui Gediminui Urmanavičiui-Pavasa-riui, g. 1929 m.

BUNKERIS ATSTATYTAS IŠ LENTŲ,

Skelbimas

Sausio 9 d. (šeštadienį) 15 val. Vytauto Didžiojo karo muziejuje (K. Donelaičio g. 64, Kaune) atidarama paroda „Tas laisvės nevertas, kad negina jos“, skirta Krašto apsaugos savanorių pajėgų 25-osioms iškūrimo metinėms.

Įėjimas nemokamas. Kviečiame dalyvauti.

Vasario 6 d. (šeštadienį) 14 val. Vilniaus įgulos karininkų ramovėje įvyks LPKTS Vilniaus filialo ataskaitinis rinkiminis susirinkimas.

Užjaučiamie

Iškeliavus Amžinybėn Lietuvos partizanui, dimisijos kapitonui, LPKTS Garbės pirmininkui, Prienų miesto Garbės piliečiui, LPKTS Prienų filialo tarybos nariui Antanui Lukšai, nuoširdžiai užjaučiamie žmoną Eugeniją, dukterį Dalią ir sūnų Kęstutį su šeimomis.

LPKTS Prienų filialas

Mirus partizanui, buvusiam politiniam kaliniui, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos kūrėjui, Vyčio Kryžiaus ordino kavalieriui, dimisijos kapitonui, aktyviai Sajūdžio dalyviui Antanui Lukšai, nuoširdžiai užjaučiamie šeimą, artimuosius, bendražygiai.

Vilniaus Sąjūdis, Lietuvos Sąjūdžio Kauno taryba

Lietuva neteko nepalaužiamos dvasios žmogaus, savo gyvenimu įrodžiuso meilę ir pasiaukojimą Tėvynei. Gedime dėl Lietuvos Laisvės kovotojo, Lietuvos kariuomenės kūrėjo savanorio, Vyčio Kryžiaus ordino kavalieriaus, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Garbės pirmininko dim. kpt. Antano Lukšos mirties ir nuoširdžiai užjaučiamie jo šeimą bei artimuosius.

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro darbuotojai

Mirus LPKTS Garbės pirmininkui Antanui Lukšai, nuoširdžiai užjaučiamie šeimą, artimuosius, bendražygiai.

LPKTB valdybos pirmininkas
Vytautas Miliauskas

„Tremtinio“ darbuotojai Dalių Lukšaitė-Maciukevičienė nuoširdžiai užjaučiamie dėl tévelio mirties.

Redakcijos kolektyvas

Mirus partizanui, buvusiam politiniam kaliniui, LPKTS Garbės pirmininkui Antanui Lukšai, nuoširdžiai užjaučiamie žmoną, dukterį, sūnų, gimines, artimuosius, bendražygiai.

Lietuvos moterų lyga

Mirus LPKTS Garbės pirmininkui, kariui savanoriui, dimisijos kapitonui Antanui Lukšai, nuoširdžiai užjaučiamie žmoną, dukterį, sūnų, gimines, artimuosius, bendražygiai.

Juozas Jakavonis, Vincas Kubertavičius, Kolymos lagerių „Dalstroj“ 5-o skyriaus 2-o punkto buvę politiniai kaliniai

Mirus buvusiam politiniam kaliniui, partizanui, Vyčio Kryžiaus ordino kavalieriui, LPKTS Garbės pirmininkui, dim. kpt. Antanui Lukšai, šeimą ir artimuosius užjaučia ir kartu liūdi – **LPKTS valdyba, taryba, visų filialų nariai, LPKTS kolektyvas**

ISSN 2029-509X

Tremtinys

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga

www.lpkts.lt

Redaktorė Jolita Navickienė

Redakcija: Dalia Maciukevičienė, Vesta Milerienė

Maketavo Ignas Navickas

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204

el. paštas: tremtinys.redakcija@gmail.com

Įmonės kodas 300032645

Ats. sask. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365, AB „SEB“ bankas

ILSÉKITĖS RAMYBĖJE

Zita Duoplienė 1940–2015

Gimė Klaipėdos r. Aisénų k. ūkininkų šeimoje. 1949 m. kartu su tėvais ištremta į Krasnojarsko kr. Dolgomostovo r. Dirbo miško darbus. Reabilituota grįžo į Lietuvą, apsigyveno Gargžduose. Dirbo silikatinų plptyų gamykloje. Sukūrė šeimą, užaugino sūnų ir tris dukteris. Buvo aktyvi LPKTS Klaipėdos r. filialo narė.

Palaidota Klaipėdos r. Veiviržėnų kapinėse. Nuoširdžiai užjaučiamie šeimą ir artimuosius.

LPKTS Klaipėdos r. filialas

Antanas Sakalauskas 1922–2015

Gimė Kretingos r. Endriejavo valsč. Šilėnų k. 1948 m. kartu su tėvais ištremtas į Krasnojarsko kr. Kėžmos r. Bolturino gyvenvietę. Dirbo miško ruošos darbus. Grįžo į Lietuvą, į giminą Šilėnų k., bet tėvų name gyveno kiti žmonės. Antanas dirbo mechanizatoriumi. Sukūrė šeimą. Užaugino sūnų ir dukterį. Aktyvus LPKTS Klaipėdos r. filialo narys.

Palaidotas Endriejavo kapinėse. Užjaučiamie artimuosius.

LPKTS Klaipėdos r. filialas

Mykolas Cirtautas 1932–2015

Gimė Klaipėdos r. Medsėdžių k. ūkininkų šeimoje. 1948 m. septyni šeimos vaikai kartu su tėvais ištremti į Krasnojarsko kr. Kėžmos r. Bolturino miško pramonės gyvenvietę. Dirbo miško darbininku, vėliau traktorininku. Su likimo drauge sukurė šeimą. Į Lietuvą grįžo 1961 m. Apsigyveno pas kaimynus, vėliau tėvų sodyboje. Dirbo kolūkyje. 1976 m. persikėlė gyventi į Gargždus. Užaugino dukterį ir sūnų. Buvo LPKTS Klaipėdos r. filialo narys.

Palaidotas Klaipėdos r. Laugalių kapinėse. Užjaučiamie artimuosius.

LPKTS Klaipėdos r. filialas, buvę Bolturino tremtiniai

Antanina Jasiulytė-Valeikienė 1930–2015

Gimė Raseinių r. Užumedžio k. ūkininkų šeimoje. 1940 m. baigė Bagdonavos pradžios mokyklą, mokėsi Viduklės progimnazijoje. Nuo 1947 m. tapo vadų E. Kurtinaičio, S. Narbuto ir K. Labanausko būrių partizanų ryšininkė, slapyvardžiu Žebenkštélė, vėliau Pakalnute. Spausdino ir platinio atsišaukimus, partizanus aprūpindavo maistą, vaistais, tvarsiava, informuodavo apie apylinkėje pastebėtus pokyčius. Nuo 1950 m., pradėjus aktyviai sekti NKVD, Antanina turėjo palikti progimnaziją. 1951 m. buvo suimta ir nugabenta į Raseinių saugumą. Patriotinės jos veiklą okupanto karinių tribunolas „ivertino“ 25 m. lagerių ir 5 m. tremties. Kalėjo Komijos Intos 4-ame moterų sunkaus režimo lageryje, kur teko dirbtinių įvairius sunkius darbus. Į Lietuvą grįžo 1956 m. 1957-aisiais ištėkėjo už buvusio politinio kalnio Benedikto Valeikos, apsigyveno Panevėžyje. Baigė vakarinę vidurinę mokyklą. Buvo LPKTB Panevėžio skyriaus pirmininkė. Jai suteiktas Laisvės kovų dalyvės teisinis statusas. Už aktyvią visuomenę veiklą apdovanota įvairių organizacijų Padėkos raštais, o 2011 m. įteiktais aukščiausias LPKTB apdovanojimas – „Vilties žvaigždė“.

LPKTB valdyba

Spausdino spaustuvė
UAB „Morkūnas ir Ko“, Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai
Tiražas 1790 egz.

Kaina
0,60 euro

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų tremties ir tautos netekcių atspindžiai“ remia

S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I O S
R É M I M O
F O N D A S

Himno kelias į tautą

Kauno pedagogų kvalifikacijos centre buvo pristatyta ir aptarta labai reikšminga Kudirkos Naumiesčio metraštininko Romo Treiderio ir Gintaro Aleknavičiaus išleista knyga „Tautiškos giesmės kelias į tautą“, skirta jaunajai kartai, mokykliniam jaunimui. Knygos leidėjai buvo užsibrėžę, artėjant šv. Kalėdoms, knygą padovanoti kiekvienai mūsų miesto mokyklos bibliotekai. Šią žinią paskelbėme mokykloms. Deja, į renginį, nors buvo keletą kartų kviečti atvyko tik 13 mokyklų atstovai. Antra vertus, galime pasidžiaugti, kad salė buvo beveik pilnulėlė. Ją užpildė kaukiečiai, besidomintys žiniasklaidoje skelbta mūsų renginio tema „Tautiškos giesmės kelias į tautą“.

Knygos pristatymo popietė simboliskai prasidėjo susirinkusiems sutartinai sugiedojus Lietuvos himną. Gražų žodį tarė knygos mecenatas, naujai susikūrusio tautinio ansamblio „Vėjas“ vadovas Gintaras Aleknavičius.

Knygos autorius Romas Treideris pasakojo apie knygos išleidimo istoriją, knygos tikslus, mūsų himno struktūrą, tame keliamus priesakus, padėkojo šio renginio organizatoriams, Pedagogų kvalifikacijos centro vadovybei, knygos mecenatui Gintarui Aleknavičiui, visiems renginio dalyviams.

Pranešimą „Lietuvos himno istorijos kelias“ perskaite šių eilucių autorius.

Toliau suskambo nuoširdžių plojimų sulaukusios Gintaro Aleknavičiaus vadovaujamo ansamblio „Vėjas“ patriotinės dainos, smuikininkės Mildos Čepinskienės rankomis pragyduosis smuiko muzika, skaitovės Loretos Jonuškaitės paskaityti Romo Treiderio pateikti Lietuvos himno struktūroje keliams priesakai.

Daug triūso rengiant ši renginį įdėjo ir šio mokytojų kvalifikacijos centro bibliotekininkė Irena Valentukonienė ir metodininkas Alvydas Bakutis.

„Tautiškos giesmės“ priesakai

Knyga suskirstyta į aštuonias dalis. Kiekviena dalis – tai autoriaus surinktų dokumentuotų atvirukų forma koncentruotai pateikiamas Lietuvos istorijos žiupsnelis, susijęs su mūsų himno istorijos keliu. Pirmojoje dalyje Romas Treideris aptaria mūsų himno pagrindinį turinį ir jo auklėjamąjį reikšmę. Autorius pastebi, kad „Tautiška giesmė“ turi idėjinį išskirtinumą, lyginant su kitų valstybių himnais. Tai teigdamas jis remiasi ir kitataučiu nuomone, pacituodamas vieno iš jų mintis: „Turiu surinkęs daugelio himnų tekstus. Tarp jų yra tikrai gražių, bet beveik visi jie išdidžiai kalba apie savo tautą, žadindami tuščio pasipūtimą jausmą. Dar yra daug tokų, kurių skambūs žodžiai nieko nesako kitos tautos žmogaus širdžiai ir protui. Jūsų himnas visai kitoks: iš jo dvelkia karšta, bet kukli savo krašto meilė, šviesos, tiesos ir pašaulio taikos troškimas. Tokį himną galėjo sukurti tik toks žmogus, kuris gerai suprato savo tautos dvasią, ir ta dvietai jūs tikrai galite didžiuotis“.

Pritardami šiam teiginiu, mes jį dar galėtume išplėsti profesoriaus Vytauto Landsbergio 2005 metų Kovo 11-osios iškilmingame LR Seimo posėdy-

je pasakytais žodžiais: „Galima palinkėti kiekvienam, kuriam pasitaiko giedoti Lietuvos valstybės himną. Kad išgirstų jo žodžius. Ir suprastų, kas ten sakoma. Tai labai nuostabus himnas, né viena valstybė tokio neturi. Kai kur lyg iškilmingas pasižadėjimas, kai kur lyg malda. Stai pasiklausykim: „Ir šviesa, ir tiesa mūs žingsnius telydi“. Čia apibendrinati šviesos įvaizdžiu pasakyti dideli dalykai. Gal kas prisimintų Šventojo Rašto evangelinį pamokymą, net paliepimą žmonėms: būkite šviesos vaikai“.

Knygos autorius apgailestauja, kad mūsų himno interpretacijos nėra mokyklos vadovėliuose, dažnas jo turinj suprantakitaip arbavaisinesusimastojigiedodamas. Tuo pačiu neišnaudojama svarbidetalė patriotinio ugdymo priemonių virtinėje. Romas Treideris, apmystydamas „Tautiškos giesmės“ vertybinių struktūrą, iškelia joje esamus tris priesakus ir jų tikslus, kuriems pritaria savo rencijoje ir ižymus mūsų istorikas akademikas Antanas Tyla. Pirmasis priesakas: „Tegul Tavo vaikai eina vien takais dorybės. Antrasis priesakas: „Tegul Saulė (dvasinė kultūra) Lietuvoj tamsumas prašalina“. Trečiasis priesakas: „Tegul meilė Lietuvos dega mūsų širdyse“. Šių priesakų tikslas, anot autoriaus, – kurti šviesią ir teisingą Lietuvą, kurioje viešpatautų vien dorybė, dvasinė kultūra ir meilė Lietuvai. Tai tikrai svarbus teiginy mūsų dvasinės kultūros erozijos paveiktame gyvenime, besiveržiantiems kosmopolitiniam nutautėjimoskersvėjams. Turėtume visi siekti, kad „Tautiškos giesmės“ žodžių turinys pasiekštų ne tik mūsų lūpas, bet ir širdį, kad mes visi, kas gali ir kuo gali, dorai prisiédumėme prie mūsų Valstybės stiprinimo, jos dvasinių ir materialinių vertybų išsaugojuimo, dirbant vienokį ar kitokį kuriamaži darbą. Reikėtų, kad Lietuvos himnas bent kartą per savaitę – pirmadienio rytmečiais, pradedant pamokas, skambėtų su dideliu susikaupimiu bei atidumu visose mūsų mokyklose.

Himno istorija – atvirukoose

Antroje knygos dalyje Romas Treideris pateikia kai kuriuos „Tautiškos giesmės“ gimtinės – Kudirkos Naumiesčio istorijos epizodus. Čia matome ir namą, kuriame gyveno dr. Vincas Kudirka, 1898 metais sukūrės „himną lietuviams“.

Kitoje dalyje įtaigiai pateikti atvirukai, nusakantys „Tautiškos giesmės“ rankraščio kelią į Tilžę, kurioje 1898 metais ji buvo išspausdinta šeštajame „Varpo“ numeryje.

Ketvirtoje dalyje pateiktos mūsų himno pirmosios publikacijos. Čia matome ir pirmąją „Tautiškos giesmės“ publikaciją, išleistą Rygoje 1906 metais atskiru leidiniu, parengtą kompozitoriaus Aleksandro Kačanausko, pavadinimu „Lietuviu hymnas“. Leidinio viršelį puošia mūsų senasis valstybinis ženkli – Vytis.

Didelę knygos dalį sudaro penktoji knygos dalis, kurioje dokumentuotai pateikiama įvairiose vietose bei skirtingomis progomis išleisti atvirukai, lankstinukai ir plakatai su „Tautiškos giesmės“ žodžiais. Pateikiamas pirmasis atvirukas, paskelbus Lietuvos nepriklausomybę,

pripažinus ją 1918 metų kovo 23 dieną Vokietijos kaizeriu Vilhelmu II. Šį atviruką, papuoštą kanklēmis, Trispalve ir Vyčio ženklu, Tilžėje išleido Jonas Vanagaitis. Į akis krenta dailininko Kazio Simonio šiltas plakatas, skirtas Lietuvos valstybės 20-mečiui ir Vinco Kudirkos gimimo 80-mečiui paminėti. Jame mūsų himno žodžiai su didele meile apjuosti patrauklia ornamentika, įpinant į ją mūsų valstybei reikšmingų žmonių portretus. Plakatą išleido Kauņe įsikūrusi bendrovė „Dirva“. Knygoje matome ir jau legaliai, kilus Sajūdžio bangai, 1988 metais Šiauliuose „Titnago“ spaustuvėje dailininko Amalėjaus Narbuto išleistą atviruką „Giedokim ją išdidūs“ su himno žodžiais, gaidomis ir dr. V. Kudirkos portretu. Prisiminkime, kad 1988 m. lapkričio 18 dieną „Tautiška giesmė“ buvo oficialiai patvirtinta, kaip Valstybės himnas.

Įamžinta pašto ženkuose, plokštėse, paminkluose

Knygoje pateikuose atvirukoose matome kai kurias himno žodžių variacijas. Pavyzdžiu, kai kuriuose leidiniuose rašoma: „Tegul Saulė Lietuvos tamsumas prašalina“. Tuo tarpu Vincas Kudirka „Varpo“ 6 numeryje aiškiai paraše: „Tegul Saulė Lietuvos tamsumas prašalina“. Tą reikėtų prisiminti ir mums, kaip ir ne „meilė Lietuvos“, o „meilė Lietuvos dega mūsų širdyse“.

Penkiuose knygos slapiuose pateikti pašto ženklai ir vokai su „Tautiškos giesmės“ žodžiais. Juos įvairiai laikotarpiai sukūrė dailininkai Antanas Žmuidzinavičius, Viktoras Jasanauskas, Antanas Šakalys ir Rimtautas Gibavičius.

Septintoje knygos dalyje pateikiama pirmosios plokštelių su mūsų

„Tautiška giesmė“. Sužinome, kad tokiu plokšteliu pirmą kartą išleista 1915 metais JAV „Columbia Records“ įrašų kompanijoje. Ant jos parašyta: „Lietuva Tėvynė mūsų. Idainavo visiems žinomas tenoras Mikas Petrauskas.“

Idomu ir tai, kad artėjant frontui prie Lietuvos, antrosios sovietų okupacijos pradžioje, sovietinės propagandos mašina taip pat išleido plokštelių su mūsų himnu. Jų atliko vadinamojo Visasajunginio radijo komiteto simfoninis orkestras. Vėliau, 1950 metų liepą, Lietuvoje buvo paskelbtas Antano Venslovo parašytas naujas himnas, šlovinantis sovietinį okupantą, tačiau iš mūsų širdžių okupantas neįstengė ištinti „Tautiškos giesmės“. Atgimstant Lietuvai, 1989 metais Rygos firma „Melandija“ išleido plokštelių su tikruoju mūsų himnu – dr. Vinco Kudirkos „Tautiška giesmė“. Ji įrašyta Vilniaus arkikatedroje bazilikoje, skambant pučiamųjų instrumentų orkestrui ir giedant chorui.

Paskutinėje knygos dalyje pateikiami bareljefai ir paminklai su „Tautiškos giesmės“ žodžiais. Čia matome ir didžiojo varpininko dr. Vinco Kudirkos antkapinį paminklą Kudirkos Naumiesčio Meistų kapinėse, ir skulptorių Arūno Sakalausko bei architekto Ričardo Krištapavičiaus sukurtą paminklą Lietuvos himnui ir jo autorui Vilniaus V. Kudirkos aikštėje.

Knyga baigiamą Lietuvos nacionaliniam muziejui eksponuojamo 20 amžiaus ketvirtame dešimtmetyje nežinomo leidėjo išleisto plakato „Eiki me tautos didvyrių keliais“ atviruku.

Šis raginimas tebūnie gyvas ir mūsų dienų gyvenimo žingsniuose.

Zigmas TAMAKAUSKAS,
LPKTs tarybos narys